

ГЕНДЕРНА ТЕОРІЯ В МЕДІЙНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Викладач: к. філол. н., доц. Павло Васильович Мірошниченко
Катедра: журналістики, 2й корп. ЗНУ, ауд. 207 (2^й поверх)
E-mail: pavlomirosh15@gmail.com
Телефон: (061) 289-12-24 (катедра), 289-41-11 (деканат)
Facebook Messenger: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Освітня програма, рівень вищої освіти	Журналістика; Третій (доктор філософії)					
Статус дисципліни	Вибіркова					
Кредити ECTS	3	Навч. рік	2023-2024	Рік навчання - 2	Тижні	12
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹	4			
Вид контролю	Залік					
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13348					
Консультації:	щопонеділка, 12.55-14.15 або за домовленістю чи ел. поштою					

ОПИС КУРСУ

Мета курсу – ознайомити аспірантів і аспіранток із провідними підходами до використання положень гендерної теорії в практичній діяльності медій, у наукових дослідженнях результатів цієї діяльності, в соціальних комунікаціях як науці.

Упродовж курсу буде розглянуто історичні й теоретико-методологічні особливості гендерних студій (розділу гуманітарного знання про теорії гендеру та статі): підходи до розуміння й інтерпретації понять «гендер» і «стать», збільшення-звуження їхнього семантичного спектра у владному дискурсі, гендерна політика та феміністична політична теорія як її основа; дискурсивні практики соціальних інституцій у світлі гендерної теорії: конструювання гендерних ролей; гендер у мас-медійному дискурсі: експлуатація гендерних стереотипів і установок, маніпулювання образами «справжніх» чоловіків і жінок, незважання на гендерно небінарних осіб (гендерквір-осіб); наукові дослідження мас-медійного дискурсу гендеру: плюси та мінуси, проблемні місця, лакуни, перспективи.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу аспірант/ка **зможе:**

1. Застосовувати положення гендерної теорії у власному науковому дослідженні.
2. Використовувати дослідницькі прийоми та підходи гендерної теорії під час інтерпретації науково-теоретичного, емпіричного матеріалу у власних наукових студіях.
3. Організувати та провести фаховий аналіз у межах гендерної теорії продукту мас-медій, соціальних комунікацій.

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS). Детальна формула розрахунку – в рекомендаціях.

Програмні результати навчання

ПРН 1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення.
ПРН 4	Застосовувати правила академічного письма для підготовки наукового звіту, презентації, статті, монографії, дисертації; розуміти особливості підготовки і подання публікацій до видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних
ПРН 6	Використовувати методи і способи ефективної комунікації та міжособистісної взаємодії в академічному середовищі
ПРН 7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності в галузі журналістики
ПРН 8	Започаткувати, планувати, проводити та коригувати послідовний процес ґрунтового наукового дослідження в галузі журналістики, що дає можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання; відповідати за якість проведених досліджень та достовірність їх результатів
ПРН 9	Систематизувати та узагальнювати отримані наукові результати, представляти їх у вигляді: наукової доповіді (тез), статті, звіту про виконання НДР, монографії, дисертації; забезпечувати захист прав інтелектуальної власності
ПРН 10	Ініціювати, розробляти та/або реалізовувати освітні і наукові проекти у галузі журналістики на національному та міжнародному рівнях; володіти навичками роботи у колективі, забезпечувати його організацію та координацію
ПРН 11	Здійснювати пошук, оброблення та аналіз наукової інформації в галузі журналістики, її систематизацію та узагальнення; використовувати інформаційно-комунікаційні технології у дослідницькій та викладацькій діяльності
ПРН 13	Вільно спілкуватися з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою (у тому числі міжнародною), суспільством у цілому; демонструвати навички публічних виступів, аргументації та риторики
ПРН 17	Забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя
ПРН 18	Застосовувати критичне мислення під час аналізу соціокультурних та інших трансформаційних процесів у медіасфері, її традиційному і цифровому середовищі.
ПРН 19	Ґрунтовно володіти основними концепціями, теоріями комунікацій, знаннями з історії розвитку та сучасного стану наукових знань у галузі журналістики
ПРН 20	Ґрунтовно володіти методологією, методами та термінологічним апаратом наукового дослідження у галузі журналістики

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема змістового модулю	Контрольний захід	
Змістовий модуль 1. Гендерні дослідження в соціогуманітаристиці та медіастудіях			
Тиждень 1, 2 Лекція 1 Практичне заняття 1	Історичні й теоретико-методологічні особливості гендерних студій	<i>Доповідь:</i> «гендер» і «стать», що таке «теорія дискурсивних влад», «гендерована влада», феміністична політична теорія як основа гендерної політики (<i>max 5 балів</i>).	
Тиждень 3, 4 Практичне заняття 2		<i>Доповідь:</i> огляд журналістських матеріалів про особливості запровадження гендерованої влади в Україні, її функціонування в світі, її переваги та вади (<i>max 5 балів</i>).	
Змістовий модуль 2. Гендерна теорія і владні дискурси			
Тиждень 5, 6 Лекція 2 Практичне заняття 3	Дискурсивні практики соціальних інституцій у світлі гендерної теорії	<i>Доповідь:</i> гендерно обумовлене насильство в контексті прав людини (<i>max 5 балів</i>).	
Тиждень 7, 8 Практичне заняття 4		<i>Дискусія:</i> міти/ правда, інтерпретація наукових даних про стать і гендер і маніпулювання ними у соціокультурній дійсності; конструювання гендерних ролей на ринку праці, в спорті, освіті й науці; гендерна теорія і мова (<i>max 15 балів</i>).	
Змістовий модуль 3. Гендер у медійному вимірі			
Тиждень 9 Лекція 3 Практичне заняття 5	Гендер у мас-медійному дискурсі	<i>Доповідь:</i> Про результати спостереження за репрезентацією гендерних ролей у медійних матеріалах (<i>max 5 балів</i>).	
Тиждень 10 Практичне заняття 6		<i>Дискусія:</i> експлуатація гендерних стереотипів і установок, маніпулювання образами «справжніх» чоловіків і жінок, незважання на гендерно небінарних осіб (гендерквір-осіб) (<i>max 15 балів</i>).	
Змістовий модуль 4. Гендер у науці про медії			
Тиждень 11 Лекція 4 Практичне заняття 7	Наукові дослідження мас-медійного дискурсу гендеру	<i>Дискусія:</i> визначення, предметно-проблемна сфера, плюси та мінуси, проблемні місця, лакуни, перспективи наукових досліджень мас-медійного дискурсу гендеру: закордонний і український контекст (<i>max 15 балів</i>).	
		<i>Доповідь:</i> Про результати моніторингу наукових матеріалів із соціальних комунікацій, підготовлених за положеннями гендерної теорії (<i>max 5 балів</i>).	
Тиждень 12 Лекція 5 Практичне заняття 8	Наукові дослідження мас-медійного дискурсу гендеру. Підсумковий контроль (теоретичний і практичний)	Тестування за змістовими модулями на платформі Moodle	10
		Фінальний проект: доповідь про доцільність використання засад гендерної теорії у власному науковому дослідженні	30

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

№	Контрольні заходи	Критерії оцінювання
ПОТОЧНИЙ		
1	Доповідь	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється глибина розуміння обраної теми доповіді (2 бали), логічність та послідовність викладення матеріалу (2 бали), відповіді на питання (1 бал)
2	Дискусія	Максимальна кіл-ть балів – 15. При цьому оцінюється глибина розуміння теми дискусії та ступінь аргументації висловлюваних думок (5 бали), уміння відстоювати свою точку зору, бути логічним та послідовним (5 бали), активність та ініціативність (5 бал)
ПІДСУМКОВИЙ		
3	Тестування	Максимальна кіл-ть балів – 10. Тест складається з 10 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.
4	Фінальний проект	Максимальна кіл-ть балів – 30. Обсяг – 10 сторінок А4. Times New Roman, 14 pt, 1,5 інтервал. Презентація (10-12 слайдів) повинна бути актуальна за темою, структурно гармонійна та цілісна, змістовна, мовностилістично досконала. Завдання виконано у повному обсязі, без логічних, фактологічних, стилістичних, орфографічних і граматичних помилок, використана професійна термінологія, презентація відповідає змісту проекту, логічно ілюструє його – 30-25 балів; 2) завдання виконано частково, з лексичними, орфографічними та граматичними помилками, презентація не в повному обсязі відображає зміст проекту, частково ілюструє його – 24-10 балів; 3) завдання виконано з великою кількістю помилок, презентація або не відповідає змісту проекту, або взагалі відсутня – 0-9 балів.

Оцінка 5 (відмінно) (90 – 100 балів) виставляється, якщо здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок, а також оригінальний підхід під час виконання практичних завдань.

Оцінка 4 (добре) (74 – 89 балів) виставляється, якщо здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та надання письмових відповідей; в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому

обов'язкову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань. Проте при викладенні деяких теоретичних питань та вирішення практичних завдань йому не вистачає достатньої глибини та аргументації, може припускатися окремих несуттєвих неточностей та незначних помилок.

Оцінка 3 (задовільно) (60 – 73 бали) виставляється, якщо здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та надання письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; демонструє середній рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись при цьому суттєвих неточностей та окремих помилок.

Оцінка 2 (незадовільно з можливістю повторного складання) (35 – 59 балів) виставляється, якщо здобувач слабо володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; демонструє низький рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись суттєвих помилок та неточностей.

Оцінка 1 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) (0 – 34 бали) виставляється, якщо здобувач майже не володіє навчальним матеріалом, не в змозі розкрити зміст більшості питань під час усних виступів та надання письмових відповідей; не вміє застосовувати отримані вміння й навички під час виконання практичних завдань.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія феміністичної філософії / За ред. Елісон М. Джагер та Айрис М. Янг. Київ : Основи, 2006. 800 с.
2. Батлер Джудіт. Гендерний клопіт. Фемінізм та підрив тожсамості. Київ : Ентіс, 2003. 223 с.
3. Батлер Ф. Права людини у новому тисячолітті. Київ : Сфера, 2006. 264 с.
4. Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей/ За редакції М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Київ : Критика, 2017. 217 с.
5. Гендер і культура :збірник статей /упоряд. В. Агеєва, С. Оксамитна. Київ : Факт, 2001. 223 с.
6. Гендерні перспективи. Київ : Факт, 2004. 228 с.
7. Права людини та мас-медіа в Україні. Збірник конспектів лекцій / За ред. І. Виртосу, К. Шендеровського. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. 231 с.
8. Права людини та мас-медіа в Україні. Збірник конспектів лекцій / За ред. І. Виртосу, К. Шендеровського. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. Частина 2. 328 с.
9. Права людини та мас-медіа в Україні. Збірник конспектів лекцій / За ред. І. Виртосу, К. Шендеровського. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2021. Частина 3. 354 с.
10. Со Дебра. Кінець гендеру. Розвінчання міфів про стать та ідентичність / пер. з англ. Федір Левчук. Київ : Наш формат, 2023. 256 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

11. Вулф В. Власний простір. Київ : Альтернативи, 1999. 111 с.
12. Графф А. Світ без жінок: Стаття у польському громадському житті. Львів : Ахілл, 2005. 234 с.
13. Елштайн Джін Бетке. Громадський чоловік, приватна жінка. Жінки у соціальній і політичній думці. Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 2002. 344 с.
14. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків : Центр освітніх ініціатив, Київ : ТОВ «АйБі», 2001. 263 с.
15. Кімел Майкл С. Гендероване суспільство. Київ : Сфера, 2003. 494 с.

16. Мірошніченко П. В. Мас-медійний образ 8 Березня крізь призму концептуального аналізу. Образ. 2018. № 2 (28). С. 20-32. URL: https://obraz.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/Miroshn_2_18.pdf.
17. Сапольські Роберт. Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас / пер. з англ. Олена Любенко. – 2-ге видання. Київ : Наш формат, 2022. 672 с.
18. Стрельник О. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології. Монографія. Київ : Критика, 2017 280 с.

Інформаційні ресурси:

1. Гендер в деталях// <https://genderindetail.org.ua/>
2. Гендерні медійні практики : Навчальний посібник // https://gendercenter.sumdu.edu.ua/images/docs/GenderDiskr_2014.pdf

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. За необхідності заняття можуть проводитися у очно-дистанційній формі, коли частина слухачів, що не можуть в цей день бути присутніми в аудиторії, приєднуються через zoom і беруть активну участь у заняттях. Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані у формі співбесіди під час планової консультації викладача впродовж двох тижнів після пропуску. Відпрацювання занять може здійснюватися й шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Здобувачі, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до сесії не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Одне з основних завдань навчального процесу – формування нульової толерантності до академічної недоброчесності. Відповідно до чинних правових норм, порушенням норм академічної доброчесності зокрема вважається: плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на платформі СЕЗН Moodle ЗНУ:
<https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857>

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>; наукометрична база Scopus: <https://www.scopus.com>; наукометрична база Web of Science: <https://apps.webofknowledge.com>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Комунікація

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

Планове спілкування викладача зі здобувачами відбувається згідно розкладу під час аудиторних занять та щотижневих консультацій викладача. За необхідністю воно може відбуватися на платформі ZOOM. Базовою платформою для комунікації викладача зі здобувачами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру розміщуються викладачем на форумі курсу. Для індивідуальних питань використовується сервіс приватних повідомлень або месенджери, визначені викладачем. Відповіді на запити здобувачів подаються викладачем упродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту або у зазначені месенджери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та рік навчання.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ

Академічна доброчесність. Здобувачі й викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzslu3>.

Навчальний процес та забезпечення якості освіти. Перевірка набутих здобувачами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методик проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

Повторне вивчення дисциплін, відрахування. Наявність академічної заборгованості до 6 освітніх компонентів за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання здобувачу права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування здобувачів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про відрахування, переривання навчання, поновлення та переведення здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії у ЗНУ: <https://tinyurl.com/3fwvbpk>.

Неформальна освіта. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок

призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

Психологічна допомога. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції
Запорізького національного університету: **Борисов Костянтин Борисович**
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. (061) 228-75-50

Рівні можливості та інклюзивне освітнє середовище. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

Ресурси для навчання. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

Електронне забезпечення навчання (moodle): <https://moodle.znu.edu.ua>
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.
У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>
Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>
Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>